

Remzi İnanc (1988) "Çatal Yürekli" Bilim
ve Sanat Aylık Kültür Dergisi, Haziran, Sayı 90
"Çatal Yürekli .." ss.52-53

Remzi İnanc

Türk edebiyatında, hakkı yenmiş de-
meye im de, hak ettiği ilgiyi göre-
memiş sanatçılarımızdan biridir Oğuz
Tansel. Bunca şiir ve masal ustalığı
yanında, toplumsal alanda üzerine dü-
şen, düştüğünü 'farzettği' her görevi
eksiksiz yerine getirmeye çalışan bi-
linçli, namuslu bir sanat-edebiyat ada-
mımızdır. Yaptığı her işi, ister bu şiir
ve masal yazmak olsun, ister folklor
araştırmaları olsun, hele hele öğret-
menlik ve örgütçülük olsun, yapılma-
sı gerektiği için yapan ve bundan
ötürü de hiçbir yere fatura çıkarmayan
sayılı aydınlarımızdandır.

Şu sıralar yetmiş üç yaşını geride
bırakan (D.1915) Oğuz Tansel, Kon-
ya'nın Bozkır ilçesine bağlı, eski adıyla
Meyre köyünde doğmuş. İlkokulu bu-
rada bitirmiş. Sonra koşullar onu İs-
tanbul'a taşımış. Davutpaşa
Ortaokulu, Pertevniyal Lisesi ve İstan-
bul Edebiyat Fakültesinde tamamlamış
öğrenimini. Sonra yeterlik sınavını
verip öğretmen olarak Akhisar Ortaok-

kuluna atanmış. O sıra 2. Dünya Sa-
vaşı patlak vermiş. Topçu subayı
olarak 1940-42 yıllarında Ağrı'da bu-
lunmuş. 1943-1946 yılları arasında sı-
rasıyla Çifteler Köy Enstitüsü ve
Amasya Ortaokulunda yöneticilik ve
öğretmenlik yapmış. 1946 yılında gel-
diği Konya'da, 1968 yılına dek kalmış.
Aynı yıl kendi isteğiyle emekliliğe ay-
rılmış. Özgürlüğüne fazlasıyla düşkün
olan Tansel, bir sürü 'paralı öğret-
menlik' ve yöneticilik görevlerini ge-
çirmiş.

Oğuz Tansel'in edebiyata, özelli-
kle de masala yatkınlığı, varsıl geçen
çocukluk günlerinden kalmadır. Daha
ilkokula başlamadan uç vermiştir bu
eğilim. Ev hizmetlerini görmek için ge-
len uzak komşuları iki kızkardeşten bi-
rinin masal anlatma gücü Tansel'i
büyülemiştir. Doyumsuz tad almaktadı-
r bu anlatmalardan. Kendisine ma-
salı sevdiren bu kızları bir türlü
unutmamıştır. Ayrıca köydeki iki katlı
sekiz odalı evlerinde büyükbabasının
zengin bir kitaplığı vardır. Ancak belli

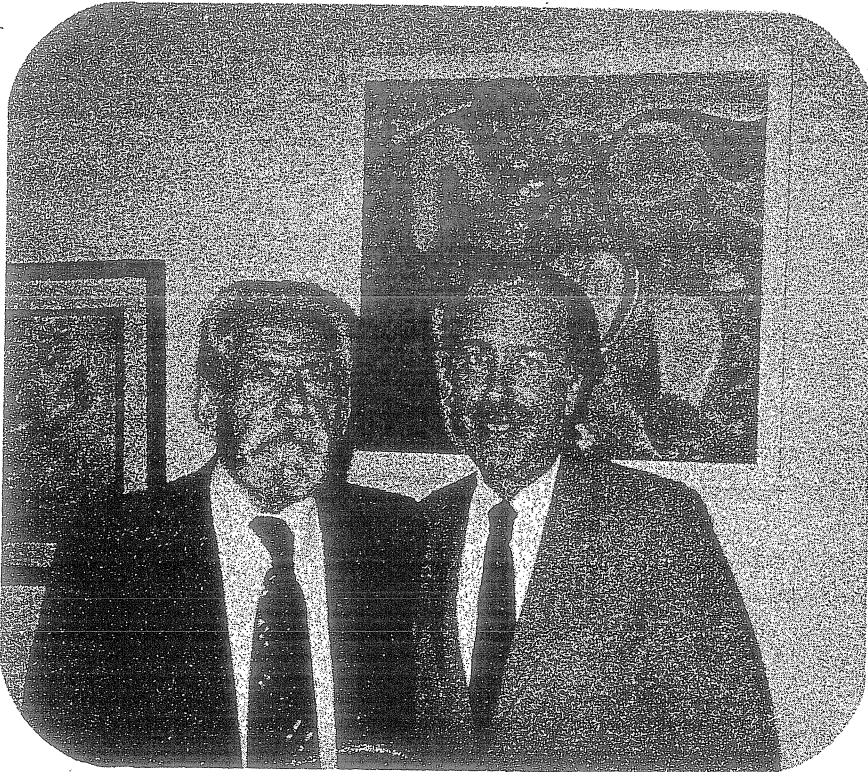
zamanlarda girebildiği bu çalışma ve
konuk odasında gördüğü kitaplar ken-
disini etkilemiştir. Pembe-yeşil ciltli ki-
tapların gerçek değerini daha
sonraları anlayacaktır. Kütüphanedeki
yazma divanlar, sözlükler ve dinsel ki-
tapların yanısıra İncil ve Tevrat ken-
disini çokça oyalamıştır. Çocuklu-
ğunda uç veren ve boylan bu 'an-
latım sanatı'na ilgisi, üniversite yıla-
rında daha bilinçli olarak gelişmiştir.
O yıllarda Behçet Necatigil'den baş-
layarak pek çok edebiyatçı ve sanat-
çı dostları olmuştur. Bu ilişkiler hep
sürmüştür. Önce hocası, sonra da
dostu olan Pertev Naili Boratav'ı hep
saygıyla anmaktadır.

Oğuz Tansel, şiirlerini Varlık dergi-
si başta olmak üzere, o sıra çıkan bir-
çok sanat ve edebiyat dergilerinde
yayınlar. dolayısıyla Anadolu'da da
masal derleme işlevini titizlikle sürdür-
mektedir. 1942-1946 yılları arasında
Amasya'da derlediği masallardan bir
bölümü, P.N. Boratav ve Prof. Eber-
hart tarafından hazırlanan 'Türk Ma-
sal Kataloğu'nda yer almıştır. Daha
sonra Tansel, bu çalışmalarını kendi
yöresinde daha kapsamlı olarak sür-
dürmüştür.

Oğuz Tansel'in edebiyatçı yanı ka-
dar bizce önemli özelliği toplumculu-
ğu ve örgütçülüğüdür. 1950'li yıllarda
Konya Öğretmen Derneği yöneticiliği
anılmaya değer. Bu yöneticilik, dernek
binası içinde kalmamaktadır, dernek
tüzüğüyle sınırlanmamaktadır. Çevre-
de hangi öğretmenin başı derste, eli
darda olsa Tansel'i yanında bul-
maktadır.

Oğuz Tansel, 1936 yılında Dr. Hik-
met Kıvılcımlı'yı tanıdıktan sonra top-
lumsal düşüncelerle yüzyüze gelir.
Doktor'la tanışmış ve ona ısınmıştır.
Sık sık görüşmektedirler. Hatta onun
Kıvılcımlı soyadını almasında Tansel'in
kışkırtması, etkilemesi olmuştur.

1960'lı yıllarda Türkiye İşçi Partisi
Konya'da örgütlenirken, Oğuz Tan-
sel'in toplumcu bir öğretmen olarak
üstlendiği maddi ve manevi sorumlu-
luk bu örgüte pek çok katkı sağlamış-

Oğuz Tansel, Remzi İnanc; Mayıs 1988

tır. Kişiliği ve davranış düzeyi, ona tutucu çevrelerde bile saygınlık kazandırmış ve işini kolaylaştırmıştır. (Hatıta birçok tutucu aile Tansel'in hatırı için TİP'e bağışta bulunmuştur.) Oğuz Tansel, devrimci genç arkadaşlarıyla, Konya'nın ilçe ve köylerinde dur durak bilmeden örgütlenme çalışmaları yapmış ve Partinin seçime katılmasına yardımcı olmuşlardır. (1965 Genel Seçimlerinde Yunus Koçak bu ilden TİP Milletvekili seçilmiştir. Bu coşku ve yiğit dostumuzu genç denemek yaşta yitirdik. Onu saygıyla anıyorum.)

Oğuz Tansel'in, Konya'da olduğu sürece, neredeyse özel yaşamı olmuştur. Hollanda büyüklüğündeki Konya'nın ilçe ve köylerinden her konuda onu arayan soran dostları vardır. Ankara, İstanbul ve İzmir'den sayısız konukları olmuştur. (Bir gün şair Nevzat Üstün, yanında ünlü Sovyet yazarı Rady Fish'le çıkıp gelmiştir Tansel'e) Konya'ya ve ilçelerine gönderilen siyasi sürgünlerin de, tanısın tanımasın, dostu ağabeyi ve yoldaşdır Oğuz Tansel. Ruhi Su, Çumra'da sürgünde iken sık sık görmeye gitmiş, onu hiç yalnız bırakmamıştır.

Konya'da sanat izlenceleri, hemen hemen, Oğuz Tansel eliyle başlatılmıştır. Çok yıllar önce İstanbul'da tanıdığı ve değer verdiği ressam Abdullah Çizgen (Ünlü fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen'in babası) burada ilk sergi açanlardan biridir. Ardından Metin Eloğlu, Fahir Aksoy ve Balaban izlemiştir. Bu sergilerden eşe dosta resim aldırıştır Tansel.

Oğuz Tansel'i koruyan güç neydi Konya'da? Tabii önce kişiliği, çevreye güven veren davranışları ve tutarlılığı. İkincisi o yörenin çocuğu olarak 'ortak dil'i iyi bilmesi. Bir de kendisinin alçakgönüllü anlatımına göre, o sıra Konya'daki yargıç, savcı ve doktor gibi etkin kişilerin, rastlantı, okul veya sınıf arkadaşı olmaları... Ayrıca Tansel'in ekonomik bakımdan güçlü olduğunun sanılması..

O dönem yaptıkları kadar yazdıkları da dikkati çekmektedir. İlk şiir kitabı **Savrulmayı Bekleyen Harman** çıktığında ilgililer hemen ildeki edebiyat ve tarih öğretmenlerinden bir birlikisi kurulu olustururlar. kitabı inceletirler. Raporun sonucu ilginçtir. Kurulda bulunan bir üye çok yıllar sonra Tansel'e itiraf edecektir: **"Bu kitapta komünizm propagandası var var olmasına, ama şurasındadır, diyemiyoruz."** Sık sık çeşitli nedenlerle mü-

Bilinç Işığı

*Sevgi dolu yürekleri,
Canım dünya çocukları;
Işık özünden hamuru,
Mayası kardeşlik, barış,
Yapalım tükenmez ekmeği;
Sunalım yeryüzü sofrasına.
Dağı bağ yapan bu bilinç,
Güneş olur çalışan ellerde.
Savaş, kıyım, yıkım korkusu,
Karartmasın güneşimizi bir daha.
Özgürlük, barış, kardeşlik
En köklü, en soylu yasa.*

Oğuz Tansel

fettişlerle karşılaşan Tansel, işindeki ciddiyeti ve özeniyle hep ak çıkmıştır bu soruşturmalardan.

Oğuz Tansel, 1940 kuşağının lirik ve kendine özgü sesi olan bir ozanıdır. Türkçenin güzelliğini duyurabilmek, bunun hakkını verebilmek için 'dokuz doğurduğunu' bir söyleşisinde anlatmıştır. Açık, seçik ve yalın yazmayı yeğleyen, halk kültüründen yeterince nasiplenip, gereğince mayalanmayı ilke edinen Oğuz Tansel'in, günışığına çıkan ilk şiirinden, yazdığı son şiire dek hepsinde bu tutarlılığı görmek mümkündür. Öteki sanat dalları gibi, edebiyatın da matematikle çok iyi anlaşması onunla iyi geçinmesi gerektiği kanısındadır. Masallarında da bu ilke egemendir. Bu gerçeğe çok önem vermiştir. Şair Metin Eloğlu'nun dediği gibi: **"Düş, umut olumluca çoğalmalı, ama masalama ürünlerinin salt işlevi bu değildir. Günümüz çocuğunun, kaypak ama gerçek evrenini dostça çağdaş açıdan gözetip kurcalamadınız mıydı, güzellediğiniz dildökmeler de bir tombala torbası, ya da dedecen gözdağı dağıtıcısına bürünüverecektir. Sonuçta da şu çizelge, şu toplam: Boşuna imrenmelerden, insanüstü becerilerin kıvançsız utkusundan, tutucu, gerici örgütlerin kofluğundan salt sağduyu ile toplumsala bitişkin onurla anılabilmek."** Oğuz Tansel'in masalları işte böyledir.

Oğuz Tansel'in yaşamında elbette bir çok mutluluklar olmuştur. Acılar ve sıkıntılar gibi bunları da pek anımsamaz görünür. Ama 1977'de aldığı

Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü ile, Amerika'lı besteci Dr. Bruce Reiprich'in ~~dört~~ şiirini bestelemesini kolay kolay unutmuyor.

Oğuz Tansel, şimdilerde Ankara'da eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşıyor. Bir zamanların ele avuca sığmayan bu yağız delikanlısı, yaşından çok sağlık nedenleriyle epeyi durulmuş. En gerekli organlarından biri, gözleri, okuma/yazmasını güçleştirdiği için üzülüyor. Başkaca da bir rahatsızlığı yok. Salonunda eski dostlarını sürekli görüyor ama.. Metin Eloğlu'nun ^{Gen} ^{Fen} ~~iki~~ resmi.. Orhan Peker, Balaban, Nuri İyem, Fikret Otyam ve Fahir Aksoy'dan birer resim.. Nasip İyem'in küçük bir duvar kabartması..

Oğuz Tansel'in bunca yaşamdan süzüp getirdiği ilke ve bağlandığı değer şu: İnsanlar arasında sevgiye, toplumsal düzeyde de örgüt'e ve örgütlenmeye inanmak.

Oğuz Tansel, sevdiklerine seslenirken **"Çatal yüreklim"** der.. Biz de ona buradan aynı şekilde sesleniyor ve sağlıklı güzel günler diliyoruz.

Oğuz Tansel'in **Bilim ve Sanat**'ta yayınlanmak üzere verdiği şiiri okurlarımıza sunuyoruz. □

- Oğuz Tansel'in yayınlanmış yapıtları
- **Savrulmayı Bekleyen Harman**, şiirler, 1953
 - **Altı Kardeşler**, masallar, 1955
 - **Yedi Devler**, masallar, 1960
 - **Gözünü Sevdikim**, şiirler, 1962
 - **Mavi Gelin**, masallar, 1962
 - **Üç Kızlar**, masallar, 1963
 - **Bektaşi Dedikleri**, 1972 (Metin Eloğlu'yla birlikte)
 - **Altı İle Fırını**, masallar, iki cilt, 1976 TDK 1977 Çocuk Yazını Ödülü. (Sonradan bu iki cilt Çobanla Bey Kızı, Konuşan Balıkla Yalnız Kız adlarıyla 1985 yılında yayınlandı.)
 - **Sarı Kız Yolu**, Toplu Şiirler, 1986